

Z d e n ě k K u k a l

Život mezi kameny

Vzpomínky na léta strávená
v České geologické službě

Česká geologická služba
Praha 2020

Recenzenti

prof. RNDr. Tomáš Pačes, DrSc.

Ing. RNDr. Vladimír Sattran, CSc.

© Zdeněk Kukul, 2020

ISBN 978-80-7075-997-4

Obsah

Úvodem: Proč jsem to napsal?	11
Cesta ke geologii	13
Jak šly roky	13
Léta vysokoškolská	16
Prázdninové praxe	18
Mapový tábor a ložiskové mapování	21
Konečně spolupráce s Ústředním ústavem geologickým	22
Poslední roky na fakultě a další kariéra	24
Obrana vlasti a vojenských újezdů	24
Snadné rozhodnutí	26
Hladina stoupala a moře připoutalo mou pozornost	27
O několik příček výš	28
Sto let slouží Česká geologická služba	29
Na prahu vzniku státních geologických služeb	32
Příprava a čin	33
Přednosti a slabiny státních geologických služeb	34
Do Evropy a lépe chránit životní prostředí	36
Někde dříve, jinde později	36
Stavební kameny činnosti České geologické služby	37
Naše geologie na startu a těsně po něm	39
Na skok do Rakouska	39
Zrození naší geologické služby císařským řezem	41
Na začátku byl pamětní spis	43
Odpověď ministerstva	46
Externisté posilou pro Ústav	51
Potíže, nepotíže, geologové se činili	52
Ředitelé, ministerstva a to další	54
O ředitelích stručněji, než by si zasloužili	57
Úřadování i výzkum	68
První kroky narozeného dítěte	69

Čas oponou trhl	72
Rozvoj výzkumu za pomoci posil	73
Pokroky chemie i knihovny	74
Vydávání publikací a propagace	74
Ústavní geologové přednášeli a účastnili se mezinárodních akcí	75
Regionální výzkum vs. praktické úkoly	76
Nejistá budoucnost a skutečná tragédie	77
Ústav za protektorátu, v hlavní roli komisař Martini	78
Poválečný vývoj	81
Regionální výzkum, speciálky vs. generálky	82
Pouňorové změny	83
Ministerstvo průmyslu a ropa	83
Tam pracovali naši předkové	84
Volnost, rovnost, Bratrství	84
Zatčení, obvinění, odsouzení	85
Sťahování je někdy prokletím, jindy požehnáním	86
Malostranské povídky	87
Ústav jako koncertní pódium a filmová kulisa	88
Dvouletka a zprávy o činnosti	90
Další pouňorové události	91
Padesátá léta, pětiletka za pětiletkou	94
Složitá historie Geofondu	95
Okupace Brd	96
Nejstarší česká makrofauna	97
Význam geologie roste, ale... ..	98
Kritická osmička našeho letopočtu, osudná i pro geologii	99
Úspěšný badatelský výzkum	100
Pověření neboli povinnosti	100
Sjezd strany, nové prověrky	101
Zahraniční cesty	102
Pátá tříletka, vlastně třetí pětiletka 1961–1965	104
Pokroky v chemii	104
Reorganizace, tentokrát úspěšná	106
Základní výzkum se vzpamatoval	108
Zlato, ta čarovná moc	110
Nejen rudy, ale i nerudy	110

Uran znovu na scéně	110
Ropa a zemní plyn	111
Ostravsko	111
Akce Chomutov	111
„Ohradníky“ aneb třetí rozměr	112
Karlovarské prameny	113
Co je pod křídou?	113
Životní prostředí pod mikroskopem	115
Bude využita geotermální energie?	116
Hloub a hloub	116
Úřad podporoval výzkum moře	117
Nejen bulharské, ale i kubánské moře	118
Zřizuje se pobočka Brno	119
Nový předseda Úřadu a ředitel Ústavu	121
Mládí vpřed	122
Krátce o výzkumu padesátých až sedmdesátých let	123
Na vrcholu badatelského výzkumu	124
Vrchol – Mezinárodní geologický kongres	124
Zahraniční odezvy i problémy	128
Ústavní emigranti	128
Kapitola ze všech nejsmutnější	131
Opět kádrování	134
Expedice s vědeckým i dobrodružným cílem	134
Irák, země zaslíbená?	137
Z Iráku do Sýrie a Vietnamu	139
Záhadologie v Ústavu	139
Stále pátráme, co je pod křídou	141
První ekologické kroky	141
Pokongresové období, 1968 a dále	143
Kdo bude dalším ředitelem?	144
Expertiza – nová míza?	146
Nešťastná reorganizace	146
Prestiž ústavní geochemie	147
O vývoji geochemie obecně	150
Plány rozvoje geochemie	151
Těžká situace ředitele Vacka	151
Kongresy v Americe, Japonsku, Číně a Itálii	152
Česká geologická služba jako seznamka	153

Cestou k listopadu a sametová revoluce 1989	157
Boj o Ústav	159
Jsmo „český“ a ne „ústřední“	160
Odkud přicházíme a kam jdeme	161
Ústav mění, parlament mění	161
Co se změnilo ve struktuře ústavu?	163
Posametový výzkum	165
Do Evropy a do světa	167
Český národní geologický komitét	169
Organizační změny, provedené a neprovedené	170
Příklady sympoziové horečky	170
V černém trojúhelníku	173
Velký skok do hloubky	173
Z Ústavu do ministerského křesla i jinam	175
Od geologie do diplomacie	177
Z Ústavu na Ministerstvo životního prostředí	179
Ústavní geologové posílili ministerstvo	180
To byl český geolog!	183
Na procházku do parku a geoparku	184
Expozice pod širým nebem	186
Výročí Českého ráje a Vladimíra Prouzy	187
Zpět ke geochemii	188
Konečně půlmilionka	190
Jak to bylo s moravikem?	192
Na uhlí se nezapomíná	192
Geochemie čím dál tím modernější	193
Chráníme Labe, Litavku i jezera	194
Vyznamenání a medaile kolektivům i jednotlivcům	195
Co jsme vypustili, zachytíme a uskladníme	198
Na chvíli do podzemí	199
Periodika i na skok do ciziny	199
Týden vědy	200
Zadupáme a je tu další klenot	201
Zlata čarovná moc	202

Utuzování kolektivu	204
Hudba sblížíže	204
Malíři	206
Geologové u prostřeného stolu	206
Ústav byl sportovním rájem	208
Rozleží po celé republice	211
Geologové z České geologické služby v zahraničí	211
Zajímavé publikace	214
Další aktivity	216
Jak se zrodil GEOMON a jeho další osudy	217
Strategický plán výzkumu	218
Konečně sloučení s Geofondem	219
Vědou ke vzdělání, vzděláním k vědě	220
Vážná hra na vědce	221
Knížky	221
Dokumentární filmy	222
3D animace	223
Říčany poučí i pobaví	224
Výzkum a popularizace vědy	225
Slovník encyklopedický s našimi doplňky	225
Prestiž Geochimu	226
Sám a sám	227
Migrace, odchody, příchody	229
National Geographic	230
Rebilance zásob podzemních vod	231
Olympiáda. Nejen letní či zimní, obě!	233
Proč je lokalita zajímavá, proč ji chráníme?	234
Zlovyky geologů, i těch z České geologické služby	234
Slavili jsme 95 let	236
Čerstvá mozaika činností	240
V cílové rovině	246
Vybraná literatura	247

Úvodem: Proč jsem to napsal?

Nejspíš proto, že jsem si zpočátku neuvědomil, co všechno to obnáší. Nicméně stalo se a celou práci bych zpětně rozdělil na několik etap.

Etapa první, leden 2017

Slíbil jsem vedoucímu vydavatelství Ing. Patriku Fifernovi, že napíšu oslavnou publikaci k stému výročí České geologické služby. Věřil jsem si, vždyť jsem mezi jejími geology žil 75 let (včetně posledních dvou ročníků univerzitních studií, kdy jsem s Ústavem externě spolupracoval). O Ústavu jsem toho napsal v devadesátých letech 20. století dost, a to i v souvislosti s obecnými poznatky o vývoji světových geologických služeb.

Etapa druhá, leden 2017 až únor 2018

Horečné psaní, přemýšlení, hledání známějších i neznámých údajů, přepisování, doplňování, domýšlení, rýmování, šprýmování, přehánění.

Prostě, přehnal jsem to, neboť kromě obvyklé historie jsem přidal mnoho neobvyklého, někdy přijatelného, jindy ne. Dopsal jsem třístou padesátou sedmou stránku a počítačopis poslal Patriku Fifernovi.

Etapa třetí, únor 2018 až březen 2018

Rukopis se dostal k řediteli Zdeňku Venerovi a dvěma recenzentům, Vladimíru Sattranovi a Tomáši Pačesovi. Ani jednomu se pojetí příliš nelíbilo. Sice mě pochválili, že umím psát a dal jsem si s tím práci, ale vytýkali hlavně toto (někdy nespravedlivě): Psáno rychle, neuspořádaně, přeskakují z roku do roku, něco nespravedlivě zdůrazňují, jiné vynechávám, opakuji se, něco je nevhodné pro popis takového vážného výročí, používám slang atd. Ředitel rozhodl, že v této podobě nelze knihu vydat a navrhl vážnou, kolektivní a skutečně oslavnou publikaci několika autorů.

Etapa čtvrtá, duben a květen 2018

Po poradě zasvěcených, které předsedal Patrik Fiferna, jsem se rozhodl bojovat. Předělal jsem, zkrátil, upravil původní rukopis, odstranil všechno, co by neladilo se slavnostním pojetím výročí. Vzal jsem v úvahu většinu námitek recenzentů. Rukopis se ztenčil o stovku stránek a ještě jsem u některých kapitol přidal poznámku: Lze vyhodit.